

מגרשי החניה בארץ זועקים להצללה והתייחסות מתקנת

כמעט כל מגרשי החניה בארץ חשופים לשמש, מספר העצים בהם – מועט, מצבם רע מאד, המכוניות לוחטות וסבלו של הציבור גדול מאד. מצב זה אינו גזירה משמים, הוא בר שינוי המחייב מהפך שיהפוך את המגרשים הקיימים ושיבנו ליער עירוני מקרר ומוצל, תוך 5-10 שנים

אמנון באומהורן

ככה בונים מגרשי חניה במרכז מסחרי בארץ. מצא את הצל...

החדש לעצי רחוב" בהוצאת המחלקה להנדסת הצומח של משרד החקלאות. המדריך החכם הזה מתייחס אך ורק לעצי רחוב ואין בו שום התייחסות לעצים בחניות. בהיותי חבר בוועדה המייעצת למדריך הזה, הצעתי להרחיב את הנושא ולכנות את המדריך "המדריך החדש לעצי רחוב וחניה". הצעתי לא התקבלה.

התוצאה הבלתי נמנעת היא שמגרשי החניה הם "הבן החורג" של הענף: לא מתקיימים דיונים בנושא, הם אינם מופיעים בשיח הציבורי, מצבם הסטטוטורי לא ברור ועצי החניה מופקרים לגחמות בעלי המגרשים, שהמוטו האישי שלהם הוא "כמה שפחות עצים כדי שיהיה יותר מקום למכוניות". גם הסוחרים, החרדים לבולטות השלטים המכריזים על מקומם, שלא יוסתרו חלילה על ידי עצים, מתנגדים.

עצי חניה טובלים מהתעללות מתמדת. "מכסחים להם את הצורה" ולרוב אינם באחריות העיריות והמועצות שבשטח שיפוטם נמצאים העצים, אלא בבעלות מרכז מסחרי, גוף פרטי או ממשלתי. לפיכך, בניגוד משווע לאינטרס הציבורי, כמעט כל מגרשי החניה בארץ חשופים לשמש, מספר העצים בהם – מועט, מצבם רע מאד, המכוניות לוחטות וסבלו של הציבור גדול מאד.

המודעות לצל עצים ברחבי ישראל נמוכה ביותר. שוב ושוב אנו עדים למחסור בהצללה צמחית ולא רק בבניינים שהוקמו בעבר, אלא גם בפרויקטים חדשים, במוסדות כגון סביבת בתי משפט, קניונים, מרכזים מסחריים והרשימה עוד ארוכה. המצב חמור עוד יותר במגרשי חניה, כאשר כמעט כולם חשופים לשמש, מספר העצים מועט בהם, המכוניות לוחטות והכניסה לרכב לפני נסיעה מזכירה כניסה לכבשן.

כשאנו באים לבחון את הנושא, יש להבדיל, מושגית ופונקציונלית, בין הצללת כבישים ומדרכות לבין הצללת חניות למכוניות. להבדיל מאזורי חניה, הכבישים מתאפיינים בדינמיות: כלי הרכב נוסעים, המזגנים עובדים, ציבור המשתמשים נמצא בתנועה ונושא ההצללה, עם כל חשיבותו, פחות אקוטי ממצב מגרשי החניה.

מנגד, מצב כלי הרכב בחניות מתאפיין בסטטיות: כלי הרכב שוהים שם, החל מחצאי שעות וכלה בשעות רבות וארוכות. רכב חונה לא מקרר את עצמו, חלונותיו סגורים ומתקיים בו אפקט החממה: הרכב מתחמם, לאוויר החם אין פתחי יציאה והטמפרטורות בו עלולות לנסוק ולהגיע לכדי 80-70 מעלות צלזיוס.

כולנו חשים את ה"חוויה" המפוקפקת בבואנו להמשיך בנסיעה. כולנו שומעים כמעט מדי שבוע, על ילדים הנלכדים ברכבים כאלה ולרוב מתים. תשדיר "הכנת פיצה במכונית" של שף חיים כהן ששוודר לפני מספר שנים, ממחיש יותר מכל את הבעיה.

המצב הקיים

באופן פרדוקסלי, בקהילה המקצועית של ענף הגינון, מירב תשומת הלב מוקדשת כיום לעצי רחוב: איזה עצים מתאימים למדרכות, טיפול וגידום, השקיה נאותה ועוד. אסמכתא לפרדיגמה הקיימת כיום הוא "המדריך

”

שמגרשי החניה הם "הבן החורג" של הענף: לא מתקיימים דיונים בנושא, הם אינם מופיעים בשיח הציבורי, מצבם הסטטוטורי לא ברור ועצי החניה מופקרים לגחמות בעלי המגרשים, שהמוטו האישי שלהם הוא "כמה שפחות עצים כדי שיהיה יותר מקום למכוניות"

”

מצב זה אינו גזירה משמים אלא בר שינוי, אך שינוי זה חייב מהפך שיהפוך את המגרשים הקיימים ואלה שיבנו, ליער עירוני מוקד ומוצל, בתוך פרק זמן שיימדד ב-10-5 שנים. מהפך זה מחייב שינוי חקיקתי ומושגי, תוך הבאת הציבור להכרה שמגרש חניה מצל ומסביר פנים הוא דבר שצריך לשאוף אליו וצריך להיאבק למענו, על ידי לחץ ציבורי על מקבלי ההחלטות.

המישור האופרטיבי

כיצד ניתן לעשות את השינוי?

אני מציע לקבוע מספר עצים לכל מכונת. קיים המושג "חניות מטע" המתייחסות ל-5-4 מכונות לכל עץ ואני מציע לכנות זאת "חניות חורשה". חשוב לקבוע את מיני העצים המתאימים ובלבד שיהיו רחבי נוף בבגרותם ובעלי שרשים לא תוקפניים.

לא פחות חשוב לתקן תקנים לתשתית התת קרקעית, שתאפשר לשרשי העץ להתפתח במהירות, תוך שאנו מביאים בחשבון את נפח הנוף העתידי, שעתיד להגיע למקסימום האפשרי. בנוסף חשוב לקבוע תקן לאבני המרצפות, שחייבות להיות מחוררות כדי לאפשר לשרשים לנשום ואף יקלטו את מי הגשמים בחורף.

כמו כן, חשוב לקבוע תקנים למערכות השקיה מאריכות ימים, כי התנאי להתפתחות מהירה של העצים בחניות הוא השקיית עזר לאורך כל חייו של העץ וכן תקנים לאספקת עצים גדולים, מוכנים ותמחור נדיב של המשתלה הזוכה לגידול איכותי של עצים שייגיעו עם נוף מפותח ושלם לשטח.

המישור החקיקתי

כל המוצע למעלה יהיה חסר תועלת, במידה וההליך לא

ילווה בחקיקה מחייבת, שתאלץ את בעלי האינטרסים הקיימים היום לעשות את השינוי, בלוי סנקציות מתאימות.

אני מציע להכפיף את מגרשי החנייה לשטח השיפוט של העירייה או המועצה באזור ואת סמכויות הפיקוח. כמו כן, חשוב לתקן תקנות מחייבות, כגון: קביעת תקן מחייב: "חניות חורשה" – עץ לכל 4-5 מכונות; לכל עץ חייב להיות בור נטיעה תיקני של כ-3 קו"ב שימולא באדמה גננית שעברה בדיקות מעבדה; תקן מחייב למרצפות מחוררות; לנסח רשימת עצים רחבי נוף המתאימים ליצירת צל בתנאי חניה; עדיפות לעצי נוי מורכבים, כדי לשמר אחידות נופית שתתרום לשרדוג החזות הנופית העתידית; דרישה שהעצים יגזמו לפי הצורך על ידי גוזם מומחה בלבד; שדרוג תשתית של מגרשי חנייה קיימים-חובה.

נושא חשוב ביותר הוא פעולה או קמפיין לשינוי דפוסי החשיבה של בעלי העסקים, שמעוניינים בעצים בעל צלילית עלווה נמוכה ככל שאפשר, כדי שניתן יהיה להבחין מרחוק בשלטי הפרסום שלך העסק.

גם בנושא זה אני מאמין שניתן להגיע להבנה. ניתן להוריד את השלטים לגובה נמוך יותר ולשים דגש על "חשיבה ירוקה", תוך הסבר לסוחר וכמובן ללקוח: "עסק זה תורם לסביבה ורווחת הלקוח על ידי הצללת מכונתו" ועוד.

כל המהלך מחייב העצמתו על ידי שיתוף מקסימום גורמים רבי השפעה, בהם המשרד לאיכות הסביבה; המחלקה להנדסת הצומח במשרד החקלאות; ארגון אדריכלי הנוף; הארגונים הוולונטריים הירוקים במסגרת "חברה אזרחית" וקק"ל. היעד אינו "בשמים" ובר-השגה, אם נשכיל להכריז על שדרוג מגרשי החנייה כפרויקט לאומי, הנקצב בזמן להשגת היעד. ■

”

יש לנסח רשימת עצים רחבי נוף המתאימים ליצירת צל בתנאי חניה; עדיפות לעצי נוי מורכבים, כדי לשמר אחידות נופית שתתרום לשרדוג החזות הנופית העתידית; ולהציב דרישה שהעצים יגזמו לפי הצורך על ידי גוזם מומחה בלבד

”

גן אגרונום אריאלי אליאב

תכנון והקמת גינות גן, פנים וקרקע
ייצור אדניות ייחודיות מעץ גושני
ייעוץ אגרונומי בנושא עצים וגינות
ביצוע סקרי עצים ומסוכנות עצים
מומלץ משרד החקלאות

בעל נסיון של
37 שנות עבודה
כגן ואגרונום

מושב גן יאשיה 17 | 04-6258488 | 052-3319777 | פקס: 04-6258840 | ganagronom@014.net.il
www.evergan.co.il